

SAMKEPPNISEFTIRLITIÐ

Fimmtudagur, 6. maí, 2010

Ákvörðun nr. 16/2010

Yfirtaka Íslandsbanka hf. á Bevís hf.

I.

Málavextir og málsmeðferð

Með samrunatilkynningu sem barst Samkeppniseftirlitinu 24. nóvember 2009 tilkynnti Íslandsbanki hf. (hér eftir Íslandsbanki) stofnuninni um yfirtöku sína á Bevís hf. (hér eftir Bevís).

Með bréfi dags. 23. desember 2009 tilkynnti Samkeppniseftirlitið samrunaaðilum að stofnunin teldi ástæðu til frekari rannsóknar á samkeppnislegum áhrifum samrunans. Þann 21. janúar 2010 féll úrskurður áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 18/2009, *Síminn hf. gegn Samkeppniseftirlitinu*, þar sem áfrýjunarnefndin komst að þeirri niðurstöðu að ýmis samkeppnisleg vandkvæði leiddi af yfirtökum banka á atvinnufyrirtækjum.

Viðræður Samkeppniseftirlitsins við Íslandsbanka hafa leitt til þess að bankinn hefur gengist undir sátt í málinu á grundvelli 17. gr. f samkeppnislaga og 22. gr. reglna um málsmeðferð Samkeppniseftirlitsins nr. 880/2005. Sáttin felur í sér að samrunanum eru sett skilyrði en nánar er vikið að þeim í niðurstöðukafla ákvörðunar þessarar.

II.

Niðurstaða

Samkvæmt 17. gr. samkeppnislaga telst samruni hafa átt sér stað þegar breyting verður á yfirráðum til frambúðar. Samruni getur þannig m.a. falist í því að fyrirtæki nái yfirráðum í heild eða hluta yfir öðru fyrirtæki, t.d. með því að kaupa eignir þess í heild eða hluta, sbr. c-liður 1. mgr. 17. gr. Getur samruni falist í því að fyrirtæki taki yfir hvers kyns eignir annars fyrirtækis.¹ Samruni getur einnig falist í því að fyrirtæki tekur yfir annað fyrirtæki, sbr. b-lið 1. mgr. 17. gr. Samkvæmt 2. tl. 1. mgr. 4. gr. er með fyrirtæki

¹ Sjá t.d. leiðbeiningarreglur framkvæmdastjórnar EB frá 10. júlí 2007 um m.a. skilgreiningu á hugtakinu samruni (COMMISSION CONSOLIDATED JURISDICTIONAL NOTICE under Council Regulation (EC) No 139/2004 on the control of concentrations between undertakings): "...the object of control can be one or more, or also parts of, undertakings which constitute legal entities, or the assets of such entities, or only some of these assets. The acquisition of control over assets can only be considered a concentration if those assets constitute the whole or a part of an undertaking, i.e. a business with a market presence, to which a market turnover can be clearly attributed. The transfer of the client base of a business can fulfil these criteria if this is sufficient to transfer a business with a market turnover. A transaction confined to intangible assets such as brands, patents or copyrights may also be considered to be a concentration if those assets constitute a business with a market turnover..."

átt við einstakling, félag, opinbera aðila eða aðra sem stunda atvinnurekstur. Með atvinnurekstri er átt við hvers konar atvinnustarfsemi, óháð formi eignarhalds og án tillits til þeirrar vöru, þjónustu eða réttinda sem verslað eða sýslað er með gegn endurgjaldi, sbr. 1. tl. 1. mgr. 4. gr. samkeppnislaga.

Samruni þessi varðar yfirtöku Íslandsbanka á Bevís, móðurfélagi ALP ehf. (hér eftir ALP). Til yfirráðanna stofnast með því að vanskil Bevís á skuldbindingum sínum við Íslandsbanka hafa leitt til þess að bankinn hefur öðlast rétt til þess að velja menn í stjórn Bevís og fara þannig með yfirráð yfir félaginu.

1. Starfsemi samrunaaðila og markaðir

Íslandsbanki er viðskiptabanki og starfar samkvæmt lögum nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki. Bankinn veitir einstaklingum, fyrirtækjum og stofnunum alhliða fjármálaþjónustu. Samkomulag náðist um eignarhald Íslandsbanka í lok árs 2009 þannig að Glitnir banki eignaðist meirihluta hlutfjár í Íslandsbanka, sbr. ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 48/2009, *Yfirtaka Glitnis banka hf. á Íslandsbanka hf.* Fyrirhugað er að kröfuhafar Glitnis banka muni eignast Íslandsbanka þegar fram líða stundir.

Samkeppniseftirlitið hefur fjallað um viðskiptabankamarkað í ýmsum ákvörðunum. Í ákvörðun 50/2008, *Samruni SPRON og Kaupþings*, er að finna ítarlega greiningu á viðskiptabankamarkaði. Í þeirri ákvörðun komst Samkeppniseftirlitið að þeirri niðurstöðu að þrjár viðskiptabankar hefðu sameiginlega markaðsráðandi stöðu á markaðnum fyrir viðskiptabankþjónustu við einstaklinga og smærri fyrirtækja. Nú er sama starfsemi rekin á Íslandi undir merkjum NBI hf., Arion banka hf. og Íslandsbanka hf. Telja verður að staða núverandi viðskiptabanka á mörkuðum fyrir hefðbundna bankastarfsemi hér á landi sé í aðalatriðum svipuð stöðu forvera þeirra, sbr. einnig t.d. fyrrgreinda ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 48/2009 og ákvörðun nr. 49/2009, *Samruni Kaupþings banka hf. og Arion banka hf.*

Bevís á allt hlutafé í ALP, 50,5% hlutfjár í Bílaleigu Bónus ehf. og 25% hlut í Húsbílum ehf. ALP rekur bílaleigur undir merkjunum AVIS og Budget. Samkvæmt samrunaskrá rekur félagið þrjár starfsstöðvar ásamt því að vera með umboðsmenn á sex stöðum á Íslandi. Samkvæmt samrunaskrá er markaðshlutdeild Alp [35-40%]² en félagið var með um 1200 bíla í rekstri sumarið 2009. Telja samrunaaðilar að ALP sé stærsta íslenska bílaleigan í leigu á bifreiðum til erlendra ferðamanna.

2. Umræðuskjal Samkeppniseftirlitsins og úrskurður áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 18/2009

Þann 8. desember 2009 birti Samkeppniseftirlitið umræðuskjal um banka og fjárhagslega endurskipulagningu fyrirtækja. Í því kemur fram það mat að það sé neytendum og atvinnulífínu til hagsbóta að bankar afskrifi eða minnki skuldir rekstrarhæfra fyrirtækja sem eiga í greiðsluferfiðleikum. Bankar verði hins vegar að gera skýra arðsemiskröfu til endurskipulagðra fyrirtækja og gæta að samkeppnissjónarmiðum.

² Nákvæm markaðshlutdeild felld út vegna trúnaðar.

Í umræðuskjalinu er fjallað um skuldavanda íslenskra fyrirtækja og samkeppnisleg álitafni tengd honum. Er þetta viðfangsefni talið geta haft veruleg áhrif á þróun og uppbyggingu íslensks atvinnulífs. Samkeppniseftirlitið setur fram í skjalinu sautján kjarnasjónarmið sem það telur að hafa eigi að leiðarljósi við endurskipulagningu atvinnufyrirtækja. Dreginn er lærdómur af reynslu annarra ríkja af áþekktum álitafnum og jafnframt er gefið yfirlit yfir það hvernig framangreind þátttaka bankanna á samkeppnismörkuðum horfir við samkeppnislögunum.

Á meðal þeirra 17 kjarnasjónarmiða sem fram koma í skjalinu má nefna eftirfarandi:

- Einungis á að koma þeim fyrirtækjum til aðstoðar, sem eiga sér eðlilegar rekstrarlegar forsendur en forðast ber að endurreisa eða halda gangandi óhagkvæmum fyrirtækjum.
- Það er neytendum og atvinnulífinu til hagsbóta að bankar afskrifi skuldir eða á annan hátt dragi úr skuldabyrði rekstrarhæfra fyrirtækja. Beiting samkeppnislaga á ekki að vinna gegn þessu.
- Bankar verða að gera skýra arðsemiskröfu til endurskipulagðra fyrirtækja og gæta verður fyllsta aðhalds um arðsemi.
- Bankar sem öðlast yfirráð yfir fyrirtæki verða að fást við freistnivanda þeirra sem starfa í fyrirtækinu. Vandinn felst í því að starfsmenn og stjórnendur hafa ekki sama hvata og áður til að reka fyrirtæki skynsamlega.
- Tryggja verður að eignarhald banka raski ekki samkeppni.
- Draga þarf úr hættunni á því að of mikil skuldabyrði fyrirtækja sé sótt í vasa neytenda í formi hærra verðs.
- Bankar eiga að selja endurskipulögð fyrirtæki svo fljótt sem auðið er í gagnsæju ferli, eftir því sem kostur er. Skráning í kauphöll er vænlegur kostur.

Umræðuskjalið var sent til umsagnar hjá hagsmunaaðilum og hafa Samkeppniseftirlitinu borist ýmsar umsagnir frá m.a. Neytendasamtökunum og ýmsum fyrirtækjum og samtökum þeirra, auk umsagna frá viðskiptabönkunum þremur.

Þá ber að líta til þess að þann 21. janúar 2010 birti áfrýjunarnefnd samkeppnismála úrskurð í máli sem varðar samruna Vestia, dótturfélags NBI, og Teymis. Samkeppniseftirlitið heimilaði þennan samruna NBI og Teymis án skilyrða í ákvörðun nr. 34/2009. Síminn sem er keppinautur Teymis kærði niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins til áfrýjunarnefndar samkeppnismála. Komst áfrýjunarnefnd samkeppnismála að þeirri niðurstöðu í úrskurði sínum nr. 18/2009, *Síminn gegn Samkeppniseftirlitinu*, að Samkeppniseftirlitinu hefði borið að setja samrunanum skilyrði þar sem samruninn raskaði samkeppni með umtalsverðum hætti í skilningi 17. gr. c samkeppnislaga. Um þetta segir í úrskurði áfrýjunarnefndar:

„Að mati áfrýjunarnefndarinnar skapast ýmis konar hætta á röskun á samkeppni ef ekki eru settar skorður við langvarandi eignarhald lánardrottna á borð við banka að fyrirtækjum á samkeppnismarkaði. Sú röskun getur strítt gegn markmiðum samkeppnislaga og þar með hagsmunum neytenda ef fyrirtæki getur athafnað sig á markaði án eðlilegs aðhalds frá lánardrottnum sínum og eiganda. Telja verður að fjárhagslegur styrkur eigandans skipti hér máli og „þol“ hans til að bíða með að fá fjármagn sitt til baka þar til að önnur fyrirtæki á sama markaði hafa eftir atvikum veikst eða helst úr lestinni. Þá er

Ljóst að ýmis vandamál skapast við hagsmunatengsl banka, sem liggja víða, og þær miklu upplýsingar sem bankarnir búa yfir um samkeppnisaðila og eftir atvikum viðskiptamenn á markaði. Þá verður ekki horft fram hjá því að bankarnir eru stórir viðskiptavinir á þjónustumörkuðum og í núverandi ástandi eru mörg félög þeim tengd. Getur því skapast hætta á óeðlilegum gerningum og misnotkun þeirrar aðstöðu. Þótt það sé til bóta að eignarhlutir í félögum séu í höndum sérstaks dótturfélags banka leysir það ekki allan vanda.“

Taldi áfrýjunarnefnd að unnt væri að draga úr eða koma í veg fyrir framangreind óæskileg áhrif með því að setja samruna af þessum toga skilyrði:

„Að mati áfrýjunarnefndarinnar er nauðsynlegt að fyrirtækjum í eigu bankanna verði gert skylt að starfa eins sjálfstætt og unnt er á eðlilegum rekstrargrundvelli og að þeim verði ráðstafað innan eðlilegs tíma.“

Samkeppniseftirlitið telur ljóst að sömu sjónarmið eigi við um samruna Íslandsbanka og Bevis og þann samruna sem áfrýjunarnefndin fjallaði um í tilvitnuðum úrskurði. Líkt og í hinum tilvitnaða úrskurði leiðir samruni þessa máls ekki til markaðsráðandi stöðu, en þrátt fyrir það má leiða að því líkum að umtalsverð hætta sé fyrir hendi á því að veruleg röskun verði á samkeppni í ljósi núverandi efnahagsástands, sterkrar stöðu viðskiptabanka og annarra þeirra sjónarmiða sem vikið hefur verið að hér á undan. Íslandsbanki hefur jafnframt tilkynnt Samkeppniseftirlitinu um yfirtöku sína á bifreiðaumboðunum Bifreiðar og landbúnaðarvélar ehf. og Ingvar Helgason ehf. sem eru á meðal helstu birgja bílaleiga. Þessi lóðréttu tengsl sem skapast við samrunann geta haft áhrif til þess að raska samkeppni. Þá er ljóst að þessi úrskurður áfrýjunarnefndar veitir Samkeppniseftirlitinu auknar heimildir til að fylgja eftir með bindandi hætti framangreindu umræðuskjali um banka og fjárhagslega endurskipulagningu fyrirtækja.

2. Niðurstaða

Samkeppniseftirlitið telur með hliðsjón af framangreindum úrskurði áfrýjunarnefndar samkeppnismála nr. 18/2009 og 17. gr. c. samkeppnislaga að samruni þessi geti haft röskun á samkeppni í för með sér.

Samkeppniseftirlitið kynnti Íslandsbanka það viðhorf sitt að samruni þessa máls raskaði samkeppni að öðru óbreyttu. Í kjölfarið hafa átt sér stað viðræður sem leitt hafa til þess að Íslandsbanki er reiðubúinn að fallast á ítarleg skilyrði til að koma í veg fyrir þær samkeppnishömlur sem geta stafað af samrunanum.

Samkeppniseftirlitið telur að setja þurfi skilyrði í máli þessu með hliðsjón af þeim sjónarmiðum sem rakin eru hér að framan. Sérstaklega þurfi að taka mið af niðurstöðu áfrýjunarnefndar samkeppnismála í úrskurði nefndarinnar í máli nr. 18/2009.

Við setningu skilyrða almennt er mikilvægt að hafa í huga að fyrirtæki sem tekin eru yfir af bönkum eiga ekki að hætta að keppa eða fara sér hæggar í samkeppni. Slíkt myndi valda almenningi og öðrum viðskiptavinum tjóni á þeim mörkuðum sem viðkomandi fyrirtæki starfa. Hins vegar verður að tryggja að eignarhald banka leiði ekki til röskunar á samkeppni sökum þeirra sérstöku kringumstæðna sem nú ríkja í atvinnulífi hér á landi.

Segja má að hin samkeppnislegu vandamál felist í grundvallaratriðum í eftirfarandi atriðum í þessu máli:

- Hættu á að eignarhald banka á atvinnufyrirtæki verði viðvarandi.
- Eignatengslum sem myndast á milli m.a. félaga sem starfa á sama lóðréttu markaðnum undir yferráðum Íslandsbanka.
- Hættu á að viðkvæmar rekstrarupplýsingar um keppinauta Bevís sem eru í viðskiptum við Íslandsbanka berist til Bevís.
- Hættu á að hlutast sé til um að fyrirtæki undir yferráðum Íslandsbanka beini viðskiptum sínum til annarra fyrirtækja undir yferráðum Íslandsbanka og útiloki keppinauta þar með frá mikilvægum viðskiptum.
- Hættu á að Íslandsbanki fjármagni viðvarandi taprekstur yfirtekens fyrirtækis og að stjórnendur þess hafi ekki sömu hvata og áður til þess að reka fyrirtækið skynsamlega.
- Hættu á að Íslandsbanki mismuni viðskiptavinum sínum þannig að félög undir yferráðum bankans njóti betri viðskiptakjara án þess að málefnaleg sjónarmið búi þar að baki.
- Hættu á að viðkvæmar upplýsingar um fyrirtæki í almennum bankaviðskiptum við bankann berist til keppinauta viðkomandi fyrirtækja.

Undir yferráðum Íslandsbanka eru félög sem starfa á sama lóðréttu markaði og Bevís. Fyrir liggur að Samkeppniseftirlitið hefur samþykkt yfirtöku á þeim með skilyrðum. Meðal annars er það gert að skilyrði að innan tiltölulega skamms tíma sé eignarhaldi á þeim komið fyrir í eignarhaldsfélagi í eigu Íslandsbanka eða látið af yferráðum ella sbr. ákvörðun nr. 8/2010 *Yfirtaka Íslandsbanka hf. á bifreiðaumboðunum Bifreiðum og Landbúnaðarvélum ehf. og Ingvari Helgasyni ehf.* Til þess að koma í veg fyrir mögulegar samkeppnishömlur sem af þessum tengslum leiða og með hliðsjón af því að eignarhlutur í Bevís hefur þegar verið auglýstur til sölu telur Samkeppniseftirlitið eðlilegt að um meðferð hans fram að sölu gildi ströng skilyrði sem lúta að því að koma í veg fyrir að upplýsingar um rekstur viðskiptavina eða keppinauta Bevís berist til félagsins og öfugt.

Þessi sjónarmið leiða jafnframt til þeirrar niðurstöðu að eðlilegt er að takmarka sérstaklega þann tíma sem Íslandsbanka er mögulegt að fara með yferráð yfir félaginu. Samkeppniseftirlitið telur jafnframt eðlilegt að trúnaður ríki um þann frest svo Íslandsbanka sé veitt hæfilegt svigrúm til þess að tryggja sem mestar endurheimtur af því fé sem bankinn hafði lánað Bevís. Þá er rétt að hafa í huga að Íslandsbanki hefur þegar auglýst eignarhlutinn til sölu.³

Tengsl banka og atvinnufyrirtækja geta einnig haft áhrif til þess að atvinnufyrirtækin sem tekin eru yfir eða önnur félög sem vega þungt í útlánasafni bankanna beini viðskiptum sínum hvert til annars. Hagsmunir banka af endurheimt skulda kunna að vera best tryggðir með þessu móti til skamms tíma en að sama skapi væri samkeppni veruleg hætta búin ef bankar kæmu á þennan hátt í veg fyrir að atvinnufyrirtæki tækju þær ákvarðanir sem eru viðskiptalega skynsamlegastar á hverjum tíma. Ef viðkomandi fyrirtæki eru öflug á sínu sviði getur þetta leitt til þess að keppinautar útilokist frá

³ Sjá auglýsingu á heimasíðu Íslandsbanka. Slóðin er: <http://www.islandsbanki.is/fyrirtaeki/utbod/alp2010-/?ref=forsida>

mikilvægum viðskiptum. Til langs tíma er hag yfirteknu fyrirtækjanna jafnframt best borgið með því að þau starfi með sem eðlilegustum hætti og leitist í sífellu við að gera eins hagstæða samninga og þeim er unnt. Af þeim sökum telur Samkeppniseftirlitið nauðsynlegt að skilyrðin komi eins og hægt er í veg fyrir þá hagsmunaárekstra sem upp kunna að koma með því að takmarka aðkomu starfsmanna Íslandsbanka að Bevís.

Íslenskur bankamarkaður er verulega samþjappaður þar sem þrír viðskiptabankar hafa yfirgnæfandi markaðshlutdeild. Stærð bankanna veldur því að þeir búa yfir miklu magni trúnaðarupplýsinga. Í vissum tilvikum búa einstakir bankar yfir trúnaðarupplýsingum um keppinauta þeirra atvinnufyrirtækja sem þeir taka yfir. Er skilyrðunum ætlað að tryggja að slíkar upplýsingar berist ekki til hinna yfirteknu fyrirtækja. Jafnframt er lagt bann við því að viðkvæmar upplýsingar berist frá yfirteknum fyrirtækjum til keppinauta eða viðskiptavina þeirra sem kunna einnig að vera í eigu eða í viðskiptum við sama banka.

Í skilyrðunum er að finna ítarleg ákvæði sem leggja þá skyldu á Íslandsbanka að taka upp viðvarandi og öflugt innra eftirlit með því að skilyrðin nái markmiði sínu. Ber bankanum að tryggja að óháður aðili geti með trúverðugum hætti fylgst með framkvæmd skilyrðanna og gefið Samkeppniseftirlitinu skýrslu um starf sitt. Eftirlit þetta er vitaskuld til viðbótar við hið almenna eftirlit sem Samkeppniseftirlitið hefur með því að fyrirtæki fari að ákvörðunum skv. samkeppnislögum.

III.

Ákvörðunarorð:

„Yfirráð Íslandsbanka hf. yfir Bevís ehf. felur í sér samruna í skilningi 17. gr. samkeppnislaga nr. 44/2005 en bankinn hefur öðlast rétt til þess að skipa meirihluta stjórnarmanna félagsins. Með heimild í 17. gr. samkeppnislaga eru samrunanum sett skilyrði. Með setningu eftirfarandi skilyrða er ekki þörf á ógildingum samrunans:

1.

Söluskylda og sölumáti

1.1

Frestur til sölu

Taki Íslandsbanki yfir eignarhluti í Bevís skal bankinn eins fljótt og verða má og eigi síðar en [...] ⁴ frá dagsetningu ákvörðunar þessarar selja eignarhlutina.

Samkeppniseftirlitið getur framlengt sölufrest skv. 1. mgr. sæki bankinn um það. Í umsókn um framlengingu sölufrests skal rökstutt hvaða atvik komi í veg fyrir sölu. Ef umsóknin byggist á því mati bankans að erfiðar markaðsaðstæður eða sérstakar aðstæður í rekstri eða rekstrarumhverfi Bevís hamli sölu innan frests skv. 1. mgr. skal með henni fylgja álit frá óháðum kunnáttumanni þar sem framangreint mat bankans er staðfest.

⁴ Tekið út vegna trúnaðar

1.2

Söllumáti

Hafi bankinn tekið eignarhlut yfir skal hann seldur í fyrirfram skilgreindu og gagnsæju ferli, t.d. með skráningu í kauphöll að undangengnu útboði í samræmi við ákvæði laga um verðbréfavíðskipti nr. 108/2007.

Eftirlitsaðili bankans sbr. 4. gr. skal fylgjast með söluferlinu og skal söluáætlun liggja fyrir þegar við gildistöku skilyrða þessara.

2.

Aðgerðir gegn skaðlegum hagsmunatengslum

2.1

Almennt

Markmið ákvörðunar þessarar er að tryggja að viðskiptatengsl Íslandsbanka við fyrirtæki sem starfa á sömu eða skyldum mörkuðum og Bevis skaði ekki samkeppni á meðan Bevis er undir yfirráðum Íslandsbanka. Skal bankinn í því skyni tryggja sjálfstæði Bevis á samkeppnismarkaði.

2.2

Eignarhlutur skal falinn sérstöku eignarhaldsfélagi

Komi til þess að Íslandsbanki eignist hlutafé í Bevis skal eignarhlut bankans komið fyrir í eignarhaldsfélagi í eigu bankans.

Eignarhaldsfélagið skal lúta eftirfarandi reglum að lágmarki:

- a) Meirihluti stjórnar eignarhaldsfélagsins skal skipaður stjórnarmönnum sem eru óháðir Íslandsbanka. Aðrir stjórnarmenn mega ekki koma úr hópi starfsmanna á þeim sviðum bankans sem bera ábyrgð á útlánnum til fyrirtækja.

Stjórnarmaður telst óháður ef hann er ekki starfsmaður eða stjórnarmaður hjá bankanum eða fyrirtækjum sem bankinn á meira en 15% eignarhlut í, er ekki maki stjórnarmanns eða stjórnanda hjá ofangreindum aðilum, skyldur þeim í beinan legg eða fyrsta legg til hliðar. Einnig telst stjórnarmaður óháður ef hann er ekki verulega háður framangreindum aðilum í störfum sínum. Þeir sem t.d. sinna reglubundið hagsmunagæslu og/eða ráðgjafarstöfum fyrir framangreinda aðila uppfylla ekki þetta skilyrði.

- b) Starfsmenn eignarhaldsfélagsins skulu ekki jafnframt vera starfsmenn Íslandsbanka.
- c) Stjórnarmönnum í eignarhaldsfélaginu og starfsmönnum þess er óheimilt að grípa til ráðstafana sem dregið geta úr viðskiptalegu sjálfstæði Bevis eða takmarkað samkeppni á þeim mörkuðum sem Bevis starfar á.

- d) Stjórn og starfsmönnum Íslandsbanka er óheimilt að beina fyrir mælum, tilmælum eða ábendingum til stjórnarmanna eða starfsmanna eignarhaldsfélagsins sem miða að eða geta haft þau skaðlegu áhrif sem tilgreind eru í c-lið.
- e) Tryggja skal að starfsmenn eignarhaldsfélagsins hafi ekki aðgang að upplýsingum um viðskiptavinum bankans, annarra en þeirra sem falla undir eignarhaldsfélagið og teljast vera eðlilegar upplýsingar fyrir aðila sem reka fyrirtæki í eigu eignarhaldsfélagsins, sbr. einnig gr. 2.8.
- f) Eignarhaldsfélagið skal móta sjálfstæða eigendastefnu fyrir Bevís. Meðal annars skulu þeim sett sjálfstæð rekstrarmarkmið. Hafa skal eðlileg arðsemissjónarmið að leiðarljósi í rekstri Bevís. Eignarhaldsfélagið skal gera skýrar kröfur til stjórnenda Bevís um að þeir fylgi eigendastefnu þess og kröfu um eðlilega arðsemi.
- g) Æðstu stjórnendur bankans skulu aðeins taka þátt í almennri stefnumótun eignarhaldsfélagsins og taka þátt í mikilvægum ákvörðunum um rekstur eignarhaldsfélagsins en starfsemi eignarhaldsfélagsins skal að öðru leyti vera sjálfstæð.
- h) Starfsemi eignarhaldsfélagsins skal hýst utan bankans. Skilgreina skal þjónustu stoðeilda bankans við eignarhaldsfélagið og skal tryggja að sú þjónusta falli að öðrum ákvæðum þessarar greinar.
- i) Íslandsbanki skal gera samning við eignarhaldsfélagið um fjármögnun og markmið rekstrar þess þar sem meðal annars skal koma fram hvaða arðsemiskröfu bankinn gerir til eignarhaldsfélagsins.

2.3

Tryggja skal sjálfstæði Bevís gagnvart banka

Komi til þess að Íslandsbanki eignist hlutafé í Bevís skal félagið rekið sem sjálfstætt félag undir eignarhaldsfélaginu. Eignarhaldsfélagið skipar þá stjórn Bevís og skal stjórn félagsins vera óháð eignarhaldsfélaginu í skilningi a-liðar 2. mgr. greinar 2.2.

Stjórnarmönnum og starfsmönnum Íslandsbanka eða öðrum aðilum sem teljast háðir bankanum í skilningi a-liðar 2. mgr. greinar 2.2. er óheimilt að sitja í stjórn Bevís.

Rekstur Bevís skal vera að fullu aðskilinn frá öðrum rekstri bankans og eignarhaldsfélagsins.

2.4

Tryggja skal sjálfstæði Bevís gagnvart tengdum fyrirtækjum

Tryggja skal fullt sjálfstæði milli annars vegar Bevís og hins vegar keppinauta og mikilvægra viðskiptavina Bevís sem eru eða munu verða, að fullu eða hluta, í eigu Íslandsbanka (nefnd hér eftir tengd fyrirtæki). Hér er meðal annars um að ræða:

- a) Ingvar Helgason ehf.
- b) Bifreiðar og landbúnaðarvélur ehf.

Íslandsbanki skal tryggja að starfsmenn bankans miðli ekki viðkvæmum upplýsingum um starfsemi framangreindra fyrirtækja á milli þeirra.

2.5

Óheimilt er að hlutast til um viðskipti milli Bevís og tengdra fyrirtækja. Ef um er að ræða viðskipti á milli Bevís og tengdra fyrirtækja skulu þau vera á viðskiptalegum forsendum eins og um viðskipti milli óskyldra aðila væri að ræða. Þá skal viðskiptastefna Bevís vera algerlega óháð tengdum fyrirtækjum í eigu bankans. Bankinn skal ekki hafa afskipti af viðskiptum á milli Bevís og tengdra félaga. Er bankanum t.d. óheimilt að beita sér fyrir því að Bevís beini viðskiptum til tengdra fyrirtækja. Jafnframt er bankanum óheimilt að hlutast til um að tengd fyrirtæki eigi viðskipti við Bevís.

Verði eignarhlutur bankans í Bevís færður í eignarhaldsfélag tekur bann 1. mgr. einnig til þess félags.

2.6

Bankanum er óheimilt að hlutast til um viðskipti milli Bevís og annarra viðskiptavina bankans

Íslandsbanka er óheimilt að hafa afskipti af viðskiptum milli Bevís og annarra viðskiptavina bankans. Þannig er bankanum t.d. óheimilt að beita sér fyrir því að viðskiptavinir hans beini viðskiptum sínum til Bevís eða að þau beini viðskiptum sínum til annarra viðskiptavina bankans.

2.7

Bankinn skal gæta jafnræðis og trúnaðar milli Bevís og viðskiptavina bankans. Íslandsbanki skal gæta jafnræðis á milli Bevís og annarra viðskiptavina bankans. Skal bankinn tryggja að sömu aðilar innan bankans séu ekki viðskiptastjórar (starfsmenn útlánasviða sem bera ábyrgð á útlánum til einstakra viðskiptavina) annars vegar Bevís og hins vegar helstu viðskiptavina þeirra, birgja eða keppinauta sem jafnframt kunna að vera í viðskiptum við bankann.

Íslandsbanki skal tryggja með nauðsynlegum aðgerðum að ekki berist til Bevís viðkvæmar upplýsingar sem bankinn býr yfir eða kann að búa yfir um keppinauta eða viðskiptavini Bevís.

Íslandsbanki skal tryggja með nauðsynlegum aðgerðum að viðkvæmar upplýsingar sem bankinn býr yfir eða kann að búa yfir um Bevís berist ekki til keppinauta eða viðskiptavina Bevís.

2.8

Aðgerðir gegn skaðlegum hagsmunum þar til grein 2.2. kemur til framkvæmda. Á meðan yfirráð yfir Bevís eru enn í höndum Íslandsbanka án þess að eignarhlutur í félaginu hafi verið tekinn yfir af bankanum og falinn sérstöku eignarhaldsfélagi skv. grein 2.2, skal tryggja aðskilnað hagsmuna skv. grein 2.1. Í því skyni skal bankinn m.a. lúta eftirfarandi reglum:

- a) Stjórn Bevís skal skipuð óháðum stjórnarmönnum, í skilningi a-liðar 2. mgr. gr. 2.2.
- b) Tryggja skal að starfsmenn bankans sem koma að úrlausnarferli Bevís starfi ekki á þeim sviðum bankans sem koma að ákvörðunum um útlán til keppinauta eða mikilvægra viðskiptavina Bevís.
- c) Tryggja skal að aðrir starfsmenn bankans á viðskiptabankasviði eða fyrirtækjasviði en þeir sem eru viðskiptastjórar/lánastjórar Bevís hafi ekki aðgang að viðkvæmum upplýsingum um Bevís. Tryggt skal að lánastjórar/viðskiptastjórar Bevís hjá Íslandsbanka hafi ekki aðgang að viðkvæmum upplýsingum um keppinauta og mikilvæga viðskiptavini Bevís.
- d) Starfsemi úrlausnarteymis skal aðgreind innan húsnæðis bankans frá öðrum deildum bankans.
- e) Starfsmönnum úrlausnarteymis er óheimilt að grípa til ráðstafana sem dregið geta með óeðlilegum hætti úr viðskiptalegu sjálfstæði Bevís eða takmarkað samkeppni á þeim mörkuðum sem Bevís starfar á.
- f) Stjórnendum og starfsmönnum Íslandsbanka er óheimilt að beina fyrirætlum, tilmælum eða ábendingum til stjórnarmanna Bevís eða starfsmanna úrlausnarteymis sem myndu fela í sér brot á því sem mælt er fyrir um í e-lið. Bevís skal rekið sem sjálfstætt félag og skal rekstur þess vera að fullu aðskilinn frá öðrum rekstri bankans.

Ákvæði 2.4 – 2.7 gilda um starfsemi bankans og Bevís eftir því sem við á á meðan yferráð bankans eru með þeim hætti sem lýst er í 1. mgr. þessarar greinar.

Óbeinum yferráðum Íslandsbanka yfir Bevís skal lokið fyrir 1. júlí 2010. Fyrir þann tíma skal bankinn annað hvort hafa losað um yferráð sín, sbr. yfirstandandi sölu á bílaleigunni Alp, eða að öðrum kosti tekið félagið yfir og komið því fyrir í eignarhaldsfélagi, sbr. nánari ákvæði ákvörðunar þessarar. Samkeppniseftirlitið getur framlengt frest samkvæmt þessari málsgrein komi fram fullnægjandi rök fyrir nauðsyn þess, s.s. að söluferli það sem nú er hafið á bílaleigunni Alp hafi tafist vegna aðstæðna sem ekki eru á á valdi bankans.

3.

Upplýsingagjöf

3.1

Opinber upplýsingagjöf um starfsemi eignarhaldsfélagsins og framkvæmd á skilyrðum

Eignarhaldsfélagið skal birta á heimasíðu sinni upplýsingar um eftirfarandi að lágmarki:

- a) Skipan stjórnar eignarhaldsfélagsins og starfsmenn.
- b) Skipurit.

- c) Lista fyrir eignarhluti eignarhaldsfélagsins og stærð eignarhluta í einstökum fyrirtækjum, ásamt upplýsingum um fulltrúa eignarhaldsfélagsins í stjórn viðkomandi fyrirtækja.
- d) Aðkeypta þjónustu eignarhaldsfélagsins frá Íslandsbanka.
- e) Efni samnings eignarhaldsfélagsins við Íslandsbanka um fjármögnun félagsins.
- f) Almennar upplýsingar um hvernig eignarhaldsfélagið hyggst tryggja að ákvörðun þessari sé fylgt.

Íslandsbanki skal að lágmarki birta á heimasíðu sinni upplýsingar sem útskýra framkvæmd bankans á ákvörðun þessari. Hafi eignarhaldsfélagið ekki tekið yfir eignarhluti í Bevís skal bankinn veita upplýsingar í samræmi við c-lið 1. mgr. þessa ákvæðis á heimasíðu sinni ásamt því sem birta skal sambærilegar upplýsingar fyrir Íslandsbanka.

3.2

Opinber upplýsingagjöf um starfsemi Bevís

Aðgengilegar skulu vera opinberlega, t.d. á heimasíðu bankans eða eignarhaldsfélagsins, eftirfarandi upplýsingar um starfsemi og rekstur Bevís:

- a) Skipan stjórnar Bevís ásamt upplýsingum um forstjóra og eftir atvikum helstu stjórnendur. Þá skal upplýsa um allar breytingar á þessari skipan þegar þær eiga sér stað.
- b) Stærð eignarhlutar bankans, ef við á, og breytingar á honum, þegar þær eiga sér stað.
- c) Takist söluferli það sem hafið hefur verið ekki og Íslandsbanka hefur verið veittur frestur skv. 5. mgr. gr. 2.8. skal birta opinberlega ársreikning og hálfársuppgjör Bevís á því tímabili. Birtingin skal fara fram eigi síðar en þremur mánuðum eftir að uppgjörstímabili lýkur. Ársreikningur og hálfársuppgjör skal að lágmarki innihalda rekstrarreikning, efnahagsreikning, sjóðsstreymisyfirlit og eiginfjáryfirlit fyrir viðkomandi tímabil ásamt útreikningi á hreinum hagnaði á hlut fyrir árið/tímabilið. Skulu birtir reikningar félagsins vera útbúnir í samræmi við ákvæði laga nr. 3/2006 um ársreikninga og framsetning þeirra vera nægileg ítarleg til þess að gefa glögga mynd af rekstrinum. Jafnframt skal gera grein fyrir áritun endurskoðanda sé reikningur félagsins endurskoðaður.

4.

Eftirlit

4.1

Eftirlit innan bankans og eignarhaldsfélagsins

Íslandsbanki skal fela óháðum aðila eða aðilum eftirlit með því að skilyrðum ákvörðunar þessarar sé fylgt. Með óháðum aðila er hér átt við aðila sem ráðinn er af bankanum og kemur ekki með neinum hætti að framkvæmd skilyrða ákvörðunar þessarar eða starfsemi bankans eða eignarhaldsfélagsins sem tengist skilyrðum ákvörðunarinnar.

Skal stjórnin tryggja að viðkomandi eftirlitsaðili njóti nægilegra heimilda og sjálfstæðis til þess að geta framkvæmt þetta eftirlit með trúverðugum hætti. Skal t.d. tryggt að eftirlitsaðilinn geti aflað sér utanaðkomandi sérfræðiaðstoðar ef hann telur þörf á því. Skal stjórnin upplýsa Samkeppniseftirlitið fyrir 15. maí nk. um hvernig framangreint verður tryggt.

Eftirlit samkvæmt 1. mgr. skal að lágmarki fela í sér eftirfarandi:

- a) Að gengið sé úr skugga um hvort farið hafi verið að ákvörðun þessari af hálfu bankans, eignarhaldsfélagsins (fari það með eignarhlut í Bevís) og Bevís. Í því felst mat á því hvort verkferlar bankans séu fullnægjandi og hvort farið hafi verið eftir þeim.
- b) Að sérstaklega sé kannað hvort eðlileg arðsemissjónarmið séu höfð að leiðarljósi í rekstri Bevís.
- c) Að fylgst sé með því að starfsmenn úrlausnarteymis, stjórnarmenn eignarhaldsfélagsins, Bevís og annarra félaga eftir því sem við á uppfylli skilyrði ákvörðunar þessarar.
- d) Að fylgst sé með því að viðskipti bankans við fyrirtæki á tengdum mörkuðum eða sama markaði séu í samræmi við ákvæði ákvörðunar þessarar.
- e) Að fylgst sé með því að viðskipti Bevís við Íslandsbanka og félög í eigu bankans séu í samræmi við ákvæði ákvörðunar þessarar.
- f) Að fylgst sé með því hvort verulegar breytingar verði í rekstri Bevís, s.s. með sölu tiltekinna rekstrareininga, opnun eða lokun þeirra.

Eftirlitsaðili skv. 1. mgr. skal senda Samkeppniseftirlitinu skýrslu um starf sitt fyrir lok apríl og októbermánaða þar til sala á Bevís hefur átt sér stað eða yfirráðum hefur lokið. Skýrslan skal að lágmarki geyma þær upplýsingar og mat sem kveðið er á um í 3. mgr. þessarar greinar.

5.

Yfirlýsing

Æðstu stjórnendur Íslandsbanka, starfsmenn úrlausnarteymis, stjórnarmenn og starfsmenn eignarhaldsfélagsins (fari það með eignarhluti í Bevís) og stjórnarmenn Bevís skulu undirrita yfirlýsingu þar sem hlutaðeigandi lýsir því yfir að hann hafi kynnt sér þau fyrirmæli sem felast í ákvörðun þessari og að hann heiti því að virða þau að öllu leyti.

6.
Viðurlög

Brot á þeim fyrirmælum sem fram koma í ákvörðun þessari varða viðurlögum skv. IX. kafla samkeppnislaga.“

Samkeppniseftirlitið

Páll Gunnar Pálsson